

Tematy na maturę ustną z języka polskiego. **Zebrane od maja 2011 r.**

LITERATURA

1. Teatr, cyrk, kabaret – mieszanie form w polskim teatrze współczesnym. Omów temat w oparciu o wybrany przez siebie materiał.
2. Apokryf w literaturze dawnej i współczesnej. Przedstaw problem w oparciu o wybrane przez siebie utwory.
3. Elementy myśli filozoficznych w dziełach Bolesława Leśmiana. Zanalizuj temat odwołując się do wybranych dzieł poety.
4. Miłość, śmierć, przemijanie. Omów wskazane motywy, analizując wybrane utwory Haliny Poświatowskiej oraz odwołując się do jej biografii.
5. Religie, dla których trzeba było poświęcić życie. Omów problem w oparciu o wybrane utwory literackie różnych epok.
6. Omów problem sporu człowieka z Bogiem w oparciu o wybrane przykłady literackie różnych epok.
7. Modlitwa jako rozmowa z Bogiem. Zanalizuj temat odwołując się do wybranych dzieł literackich różnych epok.
8. Zanalizuj wpływ Biblii na literaturę polską i powszechną w wybranych utworach literackich różnych epok.
9. Omów wpływ domu rodzinnego na ukształtowanie się postaw moralnych wybranych bohaterów literackich.
10. Różnorodne portrety domów rodzinnych w literaturze. Omów zagadnienie na podstawie wybranych utworów literackich różnych epok.
11. Na podstawie wybranych utworów przedstaw wizję i przesłania literatury fantastycznej w odniesieniu do rzeczywistości.
12. Przedstaw funkcjonowanie motywu dobra i zła na podstawie wybranych utworów literackich różnych epok.
13. Zanalizuj problem zniewolenia jednostki na wybranych przykładach literatury współczesnej.
14. Życie człowieka jako ciągła wędrówka. Omów temat odwołując się do wybranych dzieł literackich dwóch wybranych epok.
15. Biografia twórcy ukazana w jego dziełach. Omów temat odwołując się do wybranych twórców z różnych epok.
16. Przeznaczenie, przypadek czy świadomy wybór? Odwołując się do przykładów literackich różnych epok, odpowiedz na pytanie, co decyduje o losie człowieka.
17. Błądzić jest rzeczą ludzką. Przedstaw niewłaściwe decyzje, mylne kroki lub myśli wybranych bohaterów literackich oraz skomentuj efekty ich doświadczeń.
18. Non omnis moriar – omów funkcjonowanie tego motywu w oparciu o wybrane teksty literackie różnych epok.
19. Ryszard Kapuściński jako król reportażu. Odwołując się do wybranych dzieł artysty udowodnij tę tezę.
20. Polityka jako motyw literacki. Omów problem na wybranych przykładach z różnych epok.
21. Na podstawie wybranych utworów przedstaw, jak w literaturze realizowany jest odwieczny konflikt pomiędzy „zwykłym człowiekiem” a władzą.
22. Kobieta walcząca o swoje prawa w literaturze pozytywistycznej i później. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.

23. Na odpowiednich przykładach przedstaw, jak opisują „kraj lat dziecińczych” poeci i pisarze, którzy zmuszeni byli kraj ten opuścić.
24. Przedstaw, jak polscy pisarze i dramaturdzy oceniają rewolucję społeczną.
25. Różne sposoby opisu wiosny w literaturze – scharakteryzuj ten motyw na wybranych przykładach.
26. Etos rodziny i jego demaskacja. Omów na odpowiednich przykładach literackich trzech dowolnych epok.
27. Przedstaw, jak w literaturze wybranych epok ukazywane są stosunki pomiędzy różnymi narodowościami zamieszkującymi na wspólnym terytorium.
28. Człowiek przez Boga wystawiony na próbę – tak przedstawione losy ludzkie omów na stosownych przykładach (Biblia, „Treny” J. Kochanowskiego, „Wieża” G. Herlinga Grudzińskiego, „Zdażyć przed Panem Bogiem” H. Krall lub inne).
29. Różne aspekty miłości. Przedstaw, jak to uczucie opisane jest w literaturze trzech wybranych epok.
30. Odwołując się do literatury, scharakteryzuj folklor jako inspirację pisarzy i poetów w różnych epokach.
31. Przy pomocy wybranych przykładów literackich omów rolę lektur w kształtowaniu charakterów postaci stworzonych przez pisarzy.
32. Bunt i niezgodę na rzeczywistość przedstaw jako istotny wątek literatury współczesnej.
33. Lekarz jako bohater literacki. Omów problem na wybranych przykładach.
34. Polacy w satyrze i karykaturze literackiej. Przedstaw sposoby kreowania portretów i ich funkcje.
35. Na podstawie wybranych utworów przedstaw, jak w literaturze zmienia się ideał rycerza.
36. Opierając się na wybranych utworach literackich, przedstaw, jak zmieniał się wizerunek kobiety od starożytności po barok.
37. Motyw przestępstwa i jego odkupienia. Scharakteryzuj zagadnienie posługując się właściwymi przykładami literackimi.
38. Porównaj wizję końca świata zawartą w utworach literackich różnych epok (na przykład: Apokalipsa św. Jana, „Dies irae” J. Kasprowicza, „Piosenka o końcu świata” Cz. Miłosza, „Mała Apokalipsa” T. Konwickiego).
39. Poeta jako nadworny kronikarz realnego świata czy też kreator nowej rzeczywistości. Ustosunkuj się do powyższego sądu, egzemplifikując swoją wypowiedź odwołaniami do literatury.
40. Inspirująca i destrukcyjna siła miłości. Omów problem, posługując się stosownymi utworami literackimi trzech wybranych epok.
41. Samotność bohaterów jako efekt ich wyboru lub przymusu. Rozwiń problem, posługując się wybranymi utworami literackimi.
42. Budowanie etosu patriotyzmu i jego burzenie przez twórców literatury polskiej. Przedstaw problem, odwołując się do odpowiednich lektur.
42. Alegoria w dawnym piśmiennictwie polskim (do końca XVIII wieku). Przedstaw pojęcie alegorii, dokonaj jej charakterystyki i celowości, odwołując się do wybranych dzieł.
43. Literatura i codzienność. Dokonaj analizy opisów codzienności w literaturze i w refleksji badawczej, zanalizuj różne obrazy codzienności i omów jej ewolucję.
44. Między formą pojemną a sytuacją liryczną. Przedstaw i omów wybrane gatunki i konwencje w poezji polskiej XX wieku.
45. Dotknąć Transcendentu, czyli utwory mistyczne Juliusza Słowackiego. Próba zrozumienia problematyki dzieł wieszczka.
46. Mity jako ważne tworzywo literatury. Ukaż i scharakteryzuj to zjawisko, odwołując się do wybranych przykładów.

47. Odwołując się do średniowiecznej literatury hagiograficznej, omów różne drogi do świętości.
48. Tematyka historyczna jako tworzywo literatury polskiej w XIX i/lub XX wieku. Omów wybrane przykłady.
49. Metamorfoza bohatera i jej sens w literaturze. Omów na przykładach wybranych utworów.
50. Modele świętości w kulturze europejskiej. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów literackich.
51. Dziecko – istota bezbronna czy mały buntownik? Przedstaw problem na wybranych przykładach literackich.
52. Światy nieludzkie w prozie XX wieku. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
53. Idealiści i marzyciele – zbyteczni czy potrzebni światu? Rozważ, odwołując się do wybranych lektur.
54. „Człowiek nosi w sobie większego od siebie”. Rozważ tę myśl, wykorzystując znane Ci utwory XX wieku.
55. Człowiek wobec totalitaryzmu. Omów zagadnienie, odwołując się do przykładów literackich.
56. Próba zachowania ludzkiej godności w nieludzkich warunkach. Rozważ, odwołując się do przeżyć obozowych (lagrowych i łagrowych) wybranych bohaterów.
57. Obóz jako autonomiczny system społeczny – jego reguły i obyczaje. Rozwiń temat w oparciu o utwory przedstawiające rzeczywistość lagrową i łagrową.
- 58.. Przedstaw kreacje bohaterów, którzy doświadczyli okrucieństw II wojny światowej i próbują odbudować świat wartości.
59. Rewolucja na kartach literatury różnych epok. Rozwiń temat, odwołując się do konkretnych utworów.
60. Odwołując się do wybranych przykładów, przedstaw literackie wyobrażenia nieba i piekła.
61. Twórczość Jacka Kaczmarskiego uczyni punktem wyjścia do rozważań o historii i patriotyzmie.
62. Studium bohatera w wybranych powieściach psychologicznych. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych powieści XIX i/lub XX wieku.
63. Omów dzieła literackie, w zrozumieniu których kluczową rolę odgrywa wieloznaczny tytuł.
64. Literatura katastroficzna – zaprezentuj te dzieła, które uważasz za najciekawsze.
65. Sonetomania – przedstaw rozwój sonetu na tle epok literackich, scharakteryzuj swojego ulubionego twórcę sonetu lub wybrane utwory.
66. Omów dzieła, które – Twoim zdaniem – zawierają niezwykłą kreację rzeczywistości/świata przedstawionego. Przykłady wybierz z prozy XX wieku.
67. Zaprezentuj motyw kary zawinionej i niezawinionej w dziełach literackich. Omów jego funkcję.
68. Czy literatura parenetyczna jest dzisiaj potrzebna? Zaprezentuj kreowane przez literaturę wzorce osobowe, jakie uważasz za niezbędne w dzisiejszych czasach. Uzasadnij dokonany wybór.
69. W jakim celu autorzy dzieł dokonują deformacji świata przedstawionego? Odpowiedz na pytanie, wykorzystując utwory literackie pochodzące z dwóch wybranych epok.
70. Utopijne światy w literaturze. Omów utwory, w których odnajdziesz ten motyw. Jaką pełni funkcję?
71. Jaki utwór może zostać uznany za arcydzieło? Zaprezentuj wybrane utwory, które mógłbyś określić jako arcydzieła narodowe? Wyjaśnij swój wybór.

72. Omów funkcjonowanie mitu arkadyjskiego w utworach literackich pochodzących z trzech wybranych epok.
73. Przedstaw romantyczny mit artysty i jego kontynuacje w literaturze późniejszych epok.
74. Odwołując się do odpowiednich lektur, scharakteryzuj bohatera romantycznego i dokonaj jego oceny.
75. Przedstaw różne kreacje bohaterów literatury dziecięcej, omów ich znaczenie dla budowania dziecięcej wyobraźni i sposobu myślenia o świecie.
76. Odwołując się do wybranych tekstów literackich, scharakteryzuj portrety ludzi poszukujących sensu życia.
77. Wskaż, nazwij i omów wybrany motyw w literaturze współczesnej, który uważasz za szczególnie istotny dla młodego człowieka. Odwołaj się do właściwych lektur.
78. Wąganci, „mędrki piśmienne”, przewodnicy narodu i dekadenci. Powołując się na odpowiednie dzieła literackie, przedstaw, jak zmienia się wizerunek artysty w literaturze drugiej połowy XIX i początku XX wieku.
79. Różne wizje przyszłości, zawarte w literaturze fantastycznonaukowej. Scharakteryzuj je, analizując wybrane powieści.
80. Źródła i granice pesymizmu w powieści poetyckiej polskiego pozytywizmu. Omów temat na wybranych przykładach.
81. Wiara w drugiego człowieka, w sens działania, we własną misję – scharakteryzuj portrety bohaterów, dla których wiara w coś była sensem życia i drogowskazem.
82. Powieść kryminalna wczoraj i dziś. Przedstaw etapy rozwoju tego gatunku na wybranych przykładach.
83. Wskaż i omów znaczenie różnokulturowych inspiracji występujących w „Panu Tadeuszu”.
84. Niezgoda na otaczającą rzeczywistość i bunt jednostki wobec systemu politycznego PRL. Omów temat na podstawie autobiografii i tekstów literackich Krzysztofa Grabowskiego oraz innych dzieł o tej tematyce.
85. Wskaż i omów funkcję kontekstów literackich w poezji Jacka Kaczmarskiego.
86. Wybrane wiersze ks. Jana Twardowskiego uczyniły punktem wyjścia do rozważań o tym, co w życiu człowieka jest naprawdę ważne.

ZWIĄZKI LITERATURY Z INNYMI DZIEDZINAMI SZTUKI

1. Przedstaw, jak w literaturze i sztuce funkcjonuje topos Ikara.
2. Piękno i brzydota. Omów funkcjonowanie tych motywów odwołując się do wybranych utworów literackich i malarskich różnych epok.
3. Dokonaj porównania artystycznych interpretacji historii w literaturze i malarstwie (np. Sienkiewicz i Matejko).
4. Różne sposoby kreowania natury w poezji i w malarstwie. Dokonaj analizy wybranych dzieł.
5. Związek człowieka z przyrodą. Przedstaw na podstawie wybranych dzieł literackich i malarskich.
6. Problemy filmowej adaptacji. Dokonaj porównania dzieła literackiego i filmowego. Oceń adaptację.
7. Impresjonizm jako kierunek w literaturze i malarstwie. Zanalizuj wybrane dzieła polskich i europejskich twórców.

8. Obraz psychiki człowieka, który przeżył wojnę. Rozwiń temat w oparciu o dzieła literackie i filmowe.
9. Rzeczywistość czasu socjalizmu w krzywym zwierciadle literatury i filmu. Rozwiń temat, posługując się przykładami.
10. Biblia jako nieustanne źródło i natchnienie dla artystów. Przedstaw i omów wybrane motywy biblijne w literaturze, malarstwie, muzyce i filmie różnych epok.
11. Filmy Jerzego Hoffmana jako interpretacja trylogii Henryka Sienkiewicza. Dokonaj analizy porównawczej.
12. Interpretacje antyczne w kulturze. Scharakteryzuj je, analizując wybrane dzieła literackie i inne (np. malarskie, rzeźbiarskie, architektoniczne).
13. Wizja Sądu Ostatecznego w literaturze i sztuce. Przedstaw zagadnienie w oparciu o wybrane przykłady.
14. Powstanie Warszawskie jako temat w literaturze i sztuce. Zanalizuj temat, porównując wybrane dzieła literackie, malarskie i filmowe.
15. Różne ujęcia anioła w literaturze i sztuce. Omów na wybranych przykładach.
16. Różne oblicza rewolucji w literaturze i innych sztukach (malarstwie, filmie). Analiza porównawcza dzieł.
17. Człowiek w przestworzach. Odwołując się do różnych przykładów w literaturze i sztuce, przedstaw marzenia ludzkości o lataniu i próbę ich realizacji.
18. Odwołując się do konkretnych przykładów z literatury i sztuki, przedstaw, jak artyści przedstawiają śmierć.
19. Wizerunek kobiety w literaturze i sztuce różnych kultur. Omów temat, odwołując się do wybranych przykładów.
20. Odwołując się do konkretnych przykładów, wyjaśnij znaczenie symbolu w literaturze i sztuce.
21. Nowa Estetyka Metafizyczna i Czysta Forma w ujęciu Stanisława Ignacego Witkiewicza. Próba zrozumienia manifestów, dzieł literacko – teatralnych i plastycznych autora.
22. Ocena Holocaustu w oczach twórców. Przedstaw, jak ten problem ukazują pisarze, poeci, reżyserzy, malarze...
23. Jak prezentowane są postaci świętych w literaturze i malarstwie różnych epok? Przedstaw na wybranych przykładach.
24. Omów zjawisko syntezy poezji i muzyki na podstawie wybranych dzieł różnych epok.
25. Wpływ bohaterów literackich i filmowych na współczesnego mężczyznę. Omów problem w oparciu o wybrane utwory literackie i filmowe.
26. Jakiego typu relacje Boga z człowiekiem ukazuje literatura i sztuka? Omów zagadnienie odwołując się do wybranych dzieł literackich i malarskich.
27. Tradycja i kultura żydowska ukazana w tekstach literackich i sztuce. Przedstaw temat w oparciu o wybrane dzieła literackie i malarskie różnych epok.
28. Kraków inspiracją dla poetów i artystów. Przedstaw temat opierając się na zebranych przez siebie materiale.
29. „Zdaje mi się, że widzę... gdzie? Przed oczyma duszy mojej”. Omów rolę wizji, snu i prorocstwa w literaturze i sztuce, odwołując się do wybranych przykładów.
30. Wyspiański jako artysta wszechstronny. Na podstawie literatury i innych dziedzin sztuki reprezentowanych przez twórcę uzasadnij ten pogląd.
31. Portret ojca w literaturze i sztuce. Omów temat odwołując się do wybranych dzieł literackich i malarskich różnych epok.
32. „Nie ma zbrodni bez kary”. Przeanalizuj różne sposoby funkcjonowania motywu zbrodni i kary w wybranych utworach literackich i malarskich.
33. Wizerunek kobiety w literaturze i sztuce modernizmu. Omów temat, analizując wybrane dzieła literackie i malarskie.

34. Odwołując się do wybranych dzieł literackich i malarskich, przedstaw jak funkcjonuje motyw tańca.
35. Dialog literatury z fotografią. Na wybranych dziełach literackich i fotograficznych przedstaw związek między tymi dwiema dziedzinami.
36. Narkomania – zniewolenie czy wyzwolenie? Omów temat odwołując się do wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki.
37. Samobójstwo – słabość czy odwaga? Omów temat odwołując się do wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki.
38. Artyści niedocenieni za życia. Omów temat odwołując się do wybranych przykładów.

JEZYK

1. Oceń poprawność językową wybranych tekstów prasowych. Scharakteryzuj kryteria, którymi się posłużyłeś.
2. Posługując się wybranymi przykładami, scharakteryzuj funkcje, jakie pełnią stylizacje modlitewne w literaturze różnych epok.
3. Dokonaj analizy języka wybranych przez Ciebie reklam.
4. Na podstawie wybranych przykładów omów cechy stylu retorycznego.
5. Neologizmy w poezji współczesnej. Odwołując się do odpowiednich utworów, wyjaśnij, dlaczego poeci nie ograniczają się do powszechnie funkcjonującego słownictwa, ale nieustannie wzbogacają je, tworząc nowe wyrazy.
6. Wyjaśnij, jakie przyczyny zadecydowały o awansie polszczyzny potocznej w literaturze XX wieku. Odwołaj się do wybranych utworów literackich (np. proza M. Białoszewskiego, powieści E. Redlińskiego).
7. Dokonaj analizy języka urzędowego. Odwołaj się do autentycznych tekstów urzędowych.
8. Ustosunkuj się do problemu zasadności stosowania zapożyczeń językowych. Swoją wypowiedź zilustruj przykładami z literatury naukowej, audycjami telewizyjnymi i radiowymi.
9. Przedstaw mitologię Greków i Rzymian jako nieustające źródło związków frazeologicznych. Dokonaj klasyfikacji i analizy omawianych związków.
10. Przedstaw Biblię jako nieustające źródło związków frazeologicznych. Dokonaj klasyfikacji i analizy omawianych związków.
11. Zanalizuj środki charakterystyczne dla nowomowy. Posłuż się odpowiednimi przykładami literackimi oraz publicystycznymi.
12. Dokonaj analizy językowej i kulturowej wybranych przysłów polskich, reprezentujących określoną tematykę.
13. Posługując się konkretnymi przykładami, wykaż, że socjolekty przenikają do ogólnej polszczyzny.
14. Scharakteryzuj język Twoich rówieśników, posługując się zgromadzonym materiałem.
15. Język jako instrument walki o władzę. Zanalizuj wybrane materiały wyborcze.
16. Omów najważniejsze cechy języka Twojego regionu, posługując się zgromadzonym materiałem.
17. Ludzie listy piszą... Przedstaw i omów dawne i współczesne formy korespondencji, zwróć uwagę na ewolucję tego sposobu komunikacji.
18. Scharakteryzuj język wybranego poety, starając się podkreślić to, co dla niego specyficzne, wyjątkowe.
19. Dokąd dąży język? Omów tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny.
20. Nietypowa narracja – rozważ, w jakich utworach można ją odnaleźć i jaką pełni funkcję?
21. Jak zmieniał się język? Omów najważniejsze tendencje w rozwoju języka polskiego i zaprezentuj je na wybranych przykładach literackich.

22. Język sportu - słownictwo komentatorów sportowych. Omów zagadnienie posługując się zebrany materiał językowym.